

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA,
DE
**ARTE SANANDI
PER MORBUM,**

Quam
AUSPICE DEO PROPITIO,
Et Consensu atque Auctoritate Gratiſſe Facultatis Medicæ,
IN ALMA REGIA FRIDERICIANA,
P R Æ S I D E

DN. D. MICHAELE ALBERTI,
SACR. MAJ. REG. BORUSS. AULICO ET CONSIST. MAGDEB.
CONSILIARIO, MED. ET PHILOS. NATUR. PROFES-
SORE PUBLICO ORDINARIO, ETC.

DECANO H. T. SPECTATISSIMO,
Domino Patrono, Præceptore ac Promotore ſuo, omni honoris cultu proſequendo,

PRO GRADU DOCTORIS
SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILE-
GIIS DOCTORALIBUS LEGITIME IMPETRANDIS,
HORIS LOCOQUE CONSVETIS,

ANNO MDCCXXXIX. D. XXVIII. SEPTEMBR.

PUBLICÆ AC PLACIDÆ ERUDITORUM VENTILATIONI SUBJICIET

A U C T O R

JOHANNES LISSOVINY,
NOBILIS HUNGARUS.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,
TYPIS JO. CHRISTIANI HENDELII, ACAD. TYPOGR.

DISERTATIO INAEQUALE MEN
DE
ARTE MANANDI
PER MORBUM
IN AEMULI...
DM. D. M. ...
UNIVERS.
ZVHALLE
JOHANN...
THEO. TO CHRISTO...

KÖN. PR. FR.
UNIVERS.
ZVHALLE

PROOEMIUM.

Vm plurimi medicorum
crebram mentionem fa-
cerent, quam egregie
homines per morbos fa-
nitati restituantur, inter
quos vnus instar omnium
esse ILLVSTRIS ALBER-
TI potest, qui *de morborum salubritate* scri-
psit; nec tamen quisquam coeperit post
hos dispicere, quomodo curandum sit, vt
morbi medicina audirentur: mouit me il-
la tanta vtilitas, necessitatque, vt ea de-
monstratum irem, quæ ad hanc contro-
uersiam pertinent, ponderatisque effecti-
bus morbi indagarem ARTEM SANAN-

A 2

DI

DI PER MORBVM. Ea itaque in chartam coniecta occasione mihi a summis in arte medica viris data, in hunc ordinem redegī, vt pro specimine Inaugurali, quod leges iubent edere, in publicam lucem producerem. Accipe igitur, beneuole lector hancce Dissertatiunculam, vt ereque ea ita, vt sanitatis tuae promotor per morbos quoque esse possis.

C A P. I.

De

Natura morbi eiusque effectibus.

§. I.

SAnat saepe natura hominem per morbum: Ita Paralyticos febre magna curari, Plethoricos, Hamorrhagiis releuari testis est experientia. Vid. B. BOERHAAVE in *Apb. & Illustris ALBERTI de morb. salubr.*

§. II.

Cum vero medicus sit naturae minister, cognitus illi esse debet modus, quo sanamur per morbum. Dat nobis hunc naturae morbi eiusque effectuum cognitio. Agemus itaque primum de natura morbi eiusque effectibus, deinde artem sanandi per morbum proponemus.

§. III.

§. III.

Quando vnam vel alteram, plures vel pauciores corporis nostri viui partes, ad functiones, ad quas destinatae sunt ineptas in nobis, vel aliis esse experimur, aegrotare nos vel alios dicimus. Morbus itaque est ille status corporis viuentis, quo ad actiones quascunque ineptum est.

§. IV.

Quia autem omnis corporis nostri pars habet suum usum per princ. phys. & physiol. ad quem edendum a causis internis vel externis facile inepta redditur per exper. tot erant morbi in corpore nostro, quot eius partes sunt. Vnde non sine causa a quibusdam totus homo morbus esse dicitur. Vid. HIPPOCR. *Ep. ad Damagetum text. 279.* CASP. REIES. *Camp. Elys. iuc. qu. 99.* ALBERTI *Partholog. fundam. §. 44.*

§. V.

Ex anatomicis observationibus claret partes corporis nostri vel esse solidas vel fluidas. Quis enim negaverit sanguinem & lympham, quorum usus sunt singulares, non minus esse partem corporis humani, quam ventriculum, intestina, cor &c. Dari itaque morbos partium & fluidarum & solidarum dubitandum non est. Nam cum morbus in ineptitudine partium ad edendos usus consistat §. III. fluida autem & solida sint partes, quæ cito affici iniuriis quibusdam possunt in functionibus §. IV. patet morbos esse vel solidarum vel fluidarum partium. Vid. BOERHAAVIUS, qui morbos humorum tanquam

peculiarem morbi speciem expendit, & Illustr. FRID.
HOFFMANN. in *Med. System.*

§. VI.

Dispositio corporum diuersa, secundum quam
variae corruptioni illa exposita sunt princeps causa-
rum, omnium in homine morborum existit per princ.
Pathol. Gen. Attenta igitur obseruatione discimus,
quamlibet aetatem, vtrumque sexum, & omne
temperamentum, differentes & sibi proprios sistere
morbos. Ita obseruamus aetate infantili & puerili,
ob insignem fibrarum teneritudinem & sensibilita-
tem facile plethoricos fieri, & motus humorum con-
gestorios haemorrhagiasque praecipue ad caput con-
tingere, adolescentiae & iuuentutis, ob molimina
vana motuum, pectus occupare, haemoptysinque
excitare, aetate virili & senili, quia otio & libidini in-
dulgent homines, abdomen cum artubus molestare,
& senes quidem apoplectici euadunt. Vide B. STAHLIUS
de fund. morb. aetat. & senum adfectibus. Foeminae,
quia habitu corporis laxiori, & inprimis vteri mira
structura gaudent, morbis vteri aliisque sibi propriis
diuexantur. Vid. RODERICVS A CASTRO in *Libr.
de Morb. Mulierum.* Masculi quidem ita suos non ha-
bent, vt mulieres quoque eos interdum non experi-
antur: tamen prae aliis haemorrhoidibus, podagra
arthritideque detinentur. Conf. elegans dissert. ALBERTI
de Morbis foeminar. virilibus. Sanguinei, cum
status corporis eorum spongiosus & laxus ad copio-
sum sanguinem prognerandum maxime sit idoneus,
vt plurimum Plethorici esse solent. Cholericis, in qui-
bus

bus vis motrix ob vasa valde tensa & angusta vehementi impetu vndas iaculatur febribus acutis biliosis & inflammatoriis soepe corripuntur. Melancholici propter amplitudinem vasorum & humorum spissitudinem molestis moliminibus haemorrhagicis expositi sunt. Phlegmatici ob serum abundans, valdeque tardum circuitum humorum, catarrhalibus afflictionibus subiecti sunt. Vid. Illustr. FRID. HOFFMANN. in *Med. System.* & Excell. IVNCKERVS in *Therap. Gen.*

§. VII.

Quia verò in omnibus morbis minus periclitantur, quorum naturae & aetati & habitui & tempori magis fuerit similis morbus, quam in quibus nulli fuerit similis teste HIPPOCR. in *Aph. Sect. II. Aph. 34.* imo sanentur quoque per hos ut plurimum §. I. expendendi veniunt iam eorum effectus, quippe qui modum suppeditant sanandi per morbum §. II.

§. VIII.

Infantes & pueros morbis partium & solidarum & fluidarum vexari, constanti obseruatione notarunt medici §. VI. In his enim cum cerebrum & reliquae partes musculosae nondum perfecte efformatae sint, facile congestiones sanguinis in iis fiunt, hinc ineptae ad vsus suos esse solent; quæ ineptitudo partium est morbus §. III.

§. IX.

At succurrere ipsam naturam huic malo per hanc boni sanguinis abundantiam & ex hac resultantem

tem ad caput humorum congestionem quotidiana testatur experientia. In aetate enim hac Plethora humorumque ad caput largiores congestiones, non ob aliam causam existere videntur, quam ut cerebrum & reliquae partes perfectius efformentur dentitionisque negotium promoueatur. *Vid. Physica de usu partium corporis hum. Physiol. & Patbol. IVNCK.* Ex quibus apparet Plethorae medium esse, ut, hac augmentum corporis eorum & perfectio promoueatur Dentitionisque negotium egregie perficiatur.

§. X.

Non negandum quidem est, ex Plethora & congestionibus facile provenire stagnationes, stases, corruptiones lymphatico serosas, praecipue si errores regiminis accedant, aut dentitionis negotium impeditur succedat: attamen etiam his naturam obuiam ire singularibus euacuationibus solet, quas haemorrhagiarum medici vocant §.VI. Per has enim congestus sanguis eiicitur, dolores, aestuationes, inflammationes, suppurationes, spasmi, palpitationes, convulsiones, febres diuersae indolis & dubii eventus tolluntur, *vid. ALBERTI de morb. salubr.* ut adeo quidam ob effectum hunc salutarem, eas pro re praeter naturali habere nolint. *Vid. B. STAHLIUS & EXCELL. IVNCKERVS.*

§. XI.

Atque haec dum de haemorrhagia narium dicimus, intermittere non possumus, quin effectus haemorrhagarum in variolis, quas criticas appellant mentionem iniciamus. Hae enim quando profluunt:

unt: vniuersalis euphoria sequi solet. *Vid.* ALBERTI *de Haemorrh. Critic.* Suppressis vero iisdem lethalem euentum aegri fortiuntur, vti singulare huius rei exemplum nuper Excell. IVNCKERVS in *Principe filio variolis affecto*, cui Medicus haemorrhagiam suppressit, recensuit. Idem de haemorrhagiis symptomaticis quibuscunque in tenellis aut pueris obseruandum est, has a multis eos liberare malis, quae si supprimantur mortem inducant. Talia exempla in Patria mea solemnia soepius obseruaui in primis in foemina quadam, cuius filius haemorrhagiarum corripiebatur. Haec morae impatiens, cum a temperantibus remediis praesentissimum illico effectum non videret, nec tamen a medico adstringentia & sistentia obtinisset, temerario ausu aquam frigidam in nucham filii infudit; quo facto compefcuit quidem haemorrhagiam: ast aeger in delirium incidit, breuique postea tempore, vitam cum morte commutauit.

§. XXI.

Adolescentiam & Iuuentutem, quia in his maior fit impulsus sanguinis ad pectus §. VI. tussi sicca & effera palpitatione cordis asthmate, pleuritide spuria ut plurimum vexam notarunt & veteres & recentiores. At enim vero Haemoptis in morbum §. VI. III. seu excretionem sanguinis e pulmonibus, medicinam soepe iis tulisse, Excell. SCHVLTZE confirmat, qui veteranum quendam suum amicum ad annum vsque quinquagesimum summa cum euphoria hoc profluuium passum fuisse publice in *Disp. de Haemorrhagiis* recensuit. Et Excell. IVNCKERVS in

B

Parbol.

Patbol. Consp. Tab. IV. Sic scio D N. ALBERTI in li-
mine sexagesimi anni consistentem, adhuc iterato Na-
rium Haemorrhagijs salutaribus corripit. Bene, ille
inquit, succedere dicitur haemoptisis, si 1) sanguis fa-
cile 2) citra nimis prodigam eius iacturam eiectus
fuerit, & 3) tranquille iterum cesset neque notabilem
ac diuturnam tussim post se relinquat. Diffidendum
enim non est, quod defectum haemoptyscos quae-
dam sequi soleant mala. Quando enim non omnis
extrauasatus sanguis funditus e pulmonibus euacua-
tur, tum intra subtiles vesiculas obhaerescens cor-
ruptionem inuitat. Accedit, quod molimina hae-
moptyica, ad eruptionem non pertingentia, facile
producant asthmata spuria, Peripneumonias, angi-
nas & interdum phthifis. Haec ille. Vnde liquet
haemoptyscos summus usus, vniuersam compagem
medii ventris ab opplecionibus & exulcerationibus
liberando.

§. XIII.

Virilis aetas spasticos inprimis dolores lanci-
nantes prementesque sub costis spuriis circa venam
portae incurrit: his tamen ipsis malis, quando per
haec Haemorrhoides excitantur sibi succurrit. His
enim efficitur, vt regurgitationes intempestiuae ad
alia loca praecaueantur, impeditus progressus san-
guinis circa venam portae ventiletur, grauique in-
commoda spastica quae ex humorum congestioni-
bus ad minus ventrem nascuntur §. VI. praeoccu-
pentur, vid. Diss. ALBERTI *de Haemorrhoidibus*.

§. XIV.

Senectus ipsa morbus est per exper. Et vaso-
rum

rum enim rigiditate & impedito sanguinis circulo gaudent. Apoplectici & Paralytici soepe fiunt §. VI. Sed hos febre magna curari **BOERHAAVIUS** notauit §. I. & a febre per Dysenteriam liberari testis est **BAGLIVIVS**. Vnde consequitur febris & Dysenteriae in Senibus morbidis praeclarum esse effectum. Per hos enim morbos non minus vasa referantur motu vniuersali febrili, sanguis resoluitur, robur & tonus partium acquiritur, quam materia acris eliminatur per Dysenteriam educiturque quae alias febris causa existere solet.

§. XV.

In foeminis initium mensium est quoque initium morborum. conf. **ALBERTI** *disp. huius argumenti*. At nullum praesentius tamen in spasmodis vteri & obstructionibus eius esse solet remedium, quam fluxus menstruus. Per hunc enim Plethora imminuitur multi morbi, a consensu vteri cum partibus aliis orti, tolluntur, sanitasque sexus huius optime conseruatur. Vid. plura *Consp. Theor. Pract.* **IVNCKERI**.

§. XVI.

Sanguinei ob habitum corporis sui spongiosum & laxe cohaerentem, cuius venae copiosae sed exiles & angustae sunt ad copiosum sanguinem progenerandum, imprimis si intemperantes sint, idonei sunt §. VI. At enim vero quandocunque februm ordinatus typus decursusque in iis est, optime per hunc sanguis consumitur, materiaque abundans euacuatur consentientibus Medicis, **FRID. HOFFMANNO**, **ALBERTI**, **IVNCKERO**, etiam si id quidam per accidens tantum fieri existiment.

§. XVII.

In cholericis sanguinis motus validior, quam in aliis esse solet §. IV. hinc in corporis functionibus adeo veloces sunt soepeque ob immoderatum affectuum regimen in febres biliosas inflammatoriasque incidunt. Hi quam optimo cum successu Diarrhoea vomitu Dysenteriaque restituantur, pleni sunt praetectorum libri, *Cauf. Consp. Theor. Pract.* IVNCKERI & BAGLIVIVS in *Oper. p. 350. seqq.*

§. XVIII.

Quae de vsu haemorrhoidum superius dicta sunt §. XIII. ea imprimis in Melancholicis locum habent, quippe qui praeterea ad haemorrhagiarum molimina sunt proclives. Quae si erumpant, eos multis malis affectuque hypochondriaco solvunt: quod iterato testatus est ALBERTI *tr. de Haemorrhoid.*

§. XIX.

Phlegmatici sero abundantes a catarrhis, coryza grauedineque releuantur; quia enim haec haemorrhagiae narium vices supplendo egregie sanguinem resoluunt & ab hemiplecticis & paralyticis affectibus liberant. De qua re notabilia exempla apud Salmuthum reperiuntur.

§. XX.

Atque haec sunt, quae praemittere placuit tanquam principia, quibus in proponenda arte sanandi per morbus opus esse, iudicauimus.

C A P. II.

De

Arte Sanandi per morbum.

§. XXI.

§. XXI.

His praemissis iam ad ipsum modum sanandi per morbum progrediamur. Intelligimus autem per artem hanc sanandi eam scientiam dirigendi statum morbosum ad sanitatem.

§. XXII.

Et cum status hic adeo differens sit pro differentia aetatis, sexus temperamenti corporumque viuorum §. VI. effectusque morborum salutare obferuentur §. VII. VIII. IX. & seqq. iuuabit speciatim artem proponere sanandi & infantes puerosque & iuuenes virosque & foeminas, prout vel sanguinei vel melancholici vel cholericus vel phlegmatici sunt.

§. XXIII.

Infantum itaque curaturi salutem quia plethorici & congestionibus obnoxii sunt §. VIII. vi tenerae suae structurae: ante omnia obseruandum est, ne temere quidquam contra hunc naturae ordinem suscipiamus, sed quia salutare hi motus in iis sunt §. VIII. IX. eos ad sanitatem dirigamus §. XXI.

§. XXIV.

Quare quicumque in his plethoram dirigere vult ad sanitatem: is primis mensibus lac tenue infantibus offerat; procedente vero tempore crassius pedetentim suppeditet. Lac enim crassum vasa adhuc tenuissima obstruit & glandulas mesaraicas villosque & ostia vasorum lacteorum spissa ac tenaci amurca oblinat & infarcit. Qui infarctus vasorum, non potest non multum damni adferre infantibus, qui facile atrophici euadere possunt. Hoc facto efficien-

ficiemus vt sincerum ſanguinem infantes aquirant. Caueamus tamen ne infantem, hac intentione, nimio lacte repleamus. Nam omnis nimia repletio digeſtionem laedit, & ingeſta in ventriculo male digeſta intra primam regionem ſtagnant aceſcunt & corrumpuntur. Vid. Illuſt. FRID. HOFFMANN. *de Diuerſa ratione reſpectu aetatum dietae.*

§. XXV.

Quia vero ex plethora facile congeſtiones ad caput euenire ſolent §. X. & ex his ſtaſes ſtagnationes Ibid. idque eo facilius, quo ſegniore in obſeruando regimine ſumus: ad conſeruandam tenellorum ſanitatē plurimum conſert, aequalis & moderata tranſpiratio. Quare infantes tenelli ſub temperato regimine in lecto & conclauſi detineri, & ab omni intenſiori frigore probe muniti debent. Si ſecus fit, facillime congeſtiones ad caput abeunt. Accedit, ut quo melius haec cutanea excretio ſuccedit, eo ſincerius & ſalutarius nutrimentum euadat.

§. XXVI.

Cum itaque infantes & pueri nutritione & auſtione opus habeant §. IX. ſoepius eos ſed parum ſemper aſſumere oportet, quod quo temperatius eſt, eo magis alendis partibus accommodatum. Hinc vinum, ſpiritus vini omniaque acida infantibus & pueris inſtar veneni nocent. Non enim tantum nutritioni & augmento partium reſiſtant ſed etiam cerebrum omnesque eius functiones laedant.

§. XXVII.

Quodſi vero contingat, vt morbi infantum, vt ſunt achores, cruſta lactea, tinea, parotides, obſtruetio
nari-

narium mucosa, aphtae, obstructio alui, medicatio-
nem urgeant, caue ne medicamenta validiora iis of-
feramus. Cum enim nihil magis tonum ventriculi
& intestinorum destruat infantum, quam haec ob-
seruandum est, vt remediis potius temperantibus,
reuellentibus humores a superioribus & leniter lax-
antibus, morbos hos dirigamus ad sanitatem. Tale
euacuans blandum est illud, cuius singulare effe-
ctum soepius expertus sum. Rec. Resin. Ialap. gr. vj.
teratur cum amygd. dulc. adde Rad. Liquirit ppt.
gr. vj. ol. Anisi gutt. ij. M. D. in 3. part. aequales.
Neque vero quadam ratione nos persuaderi sin-
mus per vnguinosa oleosa sulphureaque hos mor-
bos infantum tractare. His enim materia expellen-
da ad interiora retropellitur, nihilque citius, quam
mors acceleratur.

§. XXVIII.

Haemorrhagiae narium in pueris infantibus
sunt salutes §. X. XI. Quare hae non sunt sisten-
dae adstringentibusque tractandae §. X. XI. sed tem-
perantibus potius ita moderandae dirigendaeque, vt
salutaris eorum effectus obtineatur §. XXI. Prae-
stant id Tartarus vitriolatus; Nitrum. Depur. Lap.
cancr. Cinabar. opt. Idem de criticis symptomaticis-
que valet. Quodsi vero adsit haemorrhagia effera
vt videamus sistentia debere propinari: tum obser-
uandum, vt mox adstringentibus resoluentia, succe-
dant, ne maiora exinde incommoda fiant. Vid. de
his *Consp. Theor. Pract. Tab. V. de Haemorrhagiis in genere.*

§. XXIX.

Ex quibus apparet, talem Plethorae congestio-
num,

nūm, haemorrhagiarumque directionem, cum fanitati sit conuenientissima, esse optimam fanandi infantes & pueros methodum.

§. XXX.

Sed dispiciendum iam est de modo fanandi adolescentes & iuuenes per haemoptysin. Hanc esse morbum constat ex §. 3. 6. & 12. sed iusta interpretatione salutare §. 12. ex cuius defectu plurima oriuntur mala. Quare & hanc dirigendum esse in adolescentibus & iuuenibus ad fanitatem nemo negauerit. Cum enim hi motus fiunt ad euacuandum congestum sanguinem e pulmonibus, temere non sunt sistendi; sed aut praecipuandi, ne vnquam fiant, per continuum exercitium corporis & venae sectionem, aut, si ansam huic malo dedit in virginibus menstruus, in iuuenibus vero haemorrhoidalis fluxus, hic per prudentem methodum vel per Venae sectionem, vel per pediluuia & infusus vel per laxationes & clysteres est reuocandus, aut si Haemoptysis origines duxit ab oppletione sanguinis ad pectus a quacunque causa orta tractanda est temperantibus, inter quae nitrum excellentis est virtutis. Cum effera vero & nimia ita procedendum est, vt adstringentibus illico resoluentia, subiungamus, ne resistentes quaedam grumosae particulae sanguinis in vesiculis pulmonum grauia inducant mala. Huic scopo egregie inferuiunt sequentes species Rec. Rad. Pimp. alb. Ari Herb. Veron. Heder. terrestr. Sanic. Pyrol. ana Man. ij. c. m. affunde aquae calidae & Rec. Rad. Tarax. Cichor. ana unc. j. Gramin. Liquirit. ana unc. j. sem. Hb. Veron. man. ij. Sem. Carv. unc. sem. Cort. aurant. Cinamon. ana

ana drachm. ij. Incisa contusa M. affundantur aqua calida parum ebulliant, & deinde pro lubitu etiam cum lacte bibantur.

§. XXXI.

Atque, ut haec quidem sanandi ratio in Iuuenibus locum habet; ita in primis virorum morbi ad sanitatem dirigendi sunt. Hi a spasticis lancinantibusque doloribus liberantur haemorrhoidum fluxu §. XIII. Age expendamus igitur, quomodo Haemorrhoides in his tractari debeant.

§. XXXII.

Hic fluxus, si legitime procedit nulla indiget medicatione, sed conueniente tantum regimine & Diaeta, quae si non obseruentur spasticorum affectuum causa existere solent foecundissima. Ut itaque hi dolores exulent orti ab impedito fluxu haemorrhoidum, tum promouendus omnino hic est, quantitate sanguinis imminuendo, aluum si non legitime succedit per Clysterem emollientem e. gr. per decoctum Chamomillae cum lacte expediendo, & quod praecipuum est, qualitatem sanguinis corrigendo, & quidem, si orgasmus adsit per nitrosa est placandus & acidula suadente FRID. HOFFMANN. si spissitudo vrget resoluentia adhibendo. Hoc ubi factum est, motus ad locum excretionis blande inuitandus & stimulandus est, id quod per helleborata myrrhata aloetica pilulas Stahlī, Beccheri & Alexipharmaca obtinetur.

§. XXXIII.

His ita in ordinem deductis, praesentissimum profecto adesse solet contra truculentissimos in viris
 C spasmus

spasmos malumque hypochondriacum. Vid. plur.
Illustr. ALBERTI in *Diss. de Haemorrhoidibus.*

§. XXXIV.

Cum senectus ipsa morbus sit §. XIV. soepiusque ab apoplexia febre magna §. I. & a febre ardente Dysenteria liberentur §. XIV. dirigendi & hi motus ad sanitatem & non susque deque habendi.

§. XXXV.

Ratio, quod senes & febre ab apoplexia & a febre ardente per Dysenteriam solvantur haec est. In senibus enim humores ut plurimum faciunt impetum versus inferiora quorum partes laxae sunt. Ab apoplexia autem per febrem liberati in acceptis ferre debent motui illi vehementi, & resolutoria qui febribus est familiarissimus. Hic enim omnia etiam rigidissima ut in iis sunt penetrat. Quare ad haec attendendum est, in primis si senes ab adfectibus his corripiuntur. Febres legitime tractandae. Dysenteria non sistenda, sed potius, ne materia haec eliminanda subtilissima fermentatiua substantia progressionem cohibeat: obstandum mature Alexipharmacis remediis est: e. gr. Rad. pimp. alb. gent. rubr. angel. hb. Scord. His rite ita tractatis fiet, ut per hos morbos senes a grauibus his morbis liberentur.

§. XXXVI.

Cum senes sequior ab vel inordinato vel suppresso vel nimio mensium fluxu omnium morborum suorum origines deducat §. XV. & per horum ordinarum fluxum sanentur ibid. eo omnes vires intendendae sunt, ut hic fluxus qualiscunque fuerit ad sanitatem dirigatur.

§. XXXVII.

Quare cum mensium fluxu a Plethora quam facile ob

ob habitum corporis laxiorem & transpirationem impeditiorem acquirunt, foeminae liberentur §. hic omni ratione in ordinem redigendus est. Ipse largior fluxus, consultius tolerandus, quam cohibendus est, nitrosisque attemperandus & fouendus, assumtis per vices pilulis Stahlii vel Beccheri. Atque adeo tempore eo, quo nimium fluxum patiuntur aegrae, cauere sibi debent ab omni refrigeratione, inprimis pedum, affectibus animi inordinatis & Diaeta spirituosae & aromatica. Quod autem ad haemorrhagiam uteri attinet, haec quoque temperantibus potius quam adstringentibus sistentibusque, quae nonnisi in necessitate summa adhiberi debent, est tractanda. Facile enim temere suppressa hac, sanguinis stasis, febris acuta inflammatoria putrida, succedere solet. Talis directio fluxus huius euadit salutaris, & qui hanc nouit, arte sanandi per morbum pollet.

§. XXXVIII.

Sanguineis febres restituisse sanitatem medici testamur §. XVI. Cum enim ut plurimum intemperantes sint, febres vero intermittentes & aliae a primarum viarum vitio vel plethora oriuntur per princ. pathol. facile ad affequendum est purgatis primis viis & resoluto sanguine eos pristino vigori restitui. Quare inuitanda natura in actibus his quos instituit, ad eliminandam materiam est, haecque praeparanda ad excretionem & praeparata eliminanda est. Id febres praestant, quare cum sponte currenti calcar addere temerarium sit, ita eo dirigendae sunt, ut sanitas per eas acquiratur. Pessime ergo in casibus his vomitus, si aduerint aut Diarrhoeae sistuntur; cum hae euacuationes omnium consensu sint vtilissimae. Atque hoc in Cholericis affectibus quoque probe tenendum est, qui febribus

bribus ardentibus ſepe coniungi & Diarrhoea aut vomitione ſolui ſolent. Vid. plur. ALBERTI & IVNCKER.

§. XXXIX.

Melancholici vtplurimum hypochondriaci fiunt §. XVIII. VI. hos haemorrhoides liberant §. eod. Cum enim cauſa mali huius defectus horum eſſe ſoleat: apparet reuocatis iisdem hypochondriacos ſubleuari. Vid. ALBERTI *de haemorrh. Medic. hypochondr.* Quare omni cura innitendum eſt, vt fluxus hic per diluentia, nitroſa, Rhabarbarina, reſoluentia, Clyſteres emollientes & alexipharmaca reuocetur.

§. XL.

Phlegmatici, qui ſpongioſo corpore & nimium ſeroſo ſunt §. XIX. Catarrhis Coryzaque vexati, releuantur. §. ead. In curatione itaque Catarrhalium adfectuum, etſi, qui coryza & grauedine & phlegmorrhagia laborant raro medici auxilium implorent, notandum eſt ne faciles ſimus in repellendis his adfectibus. Quare qui ſeracea & fonticulos ad intercipiendos hos morbos ſeroſos uſurpant, neſcio an aliquid efficiant. Teſtibus enim practicis ſoepius ſine effectu adhibentur, raro diu iuant, non continuata mala exaſperant aetatem iuuenilem debilitant. Quare optime fecerit quilibet ſi morus hos direxerit, per temperantia euacuantia blande ad ſalutem. Ita efficiemus vt praefentiſſimum aegris per hanc morborum horum directionem auxilium adferamus.

§. XLI.

Atque haec ſunt, quae de modo ſanandi per morbum dicenda propoſuimus. Quicumque itaque arte ſanandi per morbum pollere vult, is naturam morbi effectusque eorum differentes cognoſcat oportet §. II. atque ita hos dirigat ad ſanitatem §. XXI.

De 155. 2 ?

ULB Halle

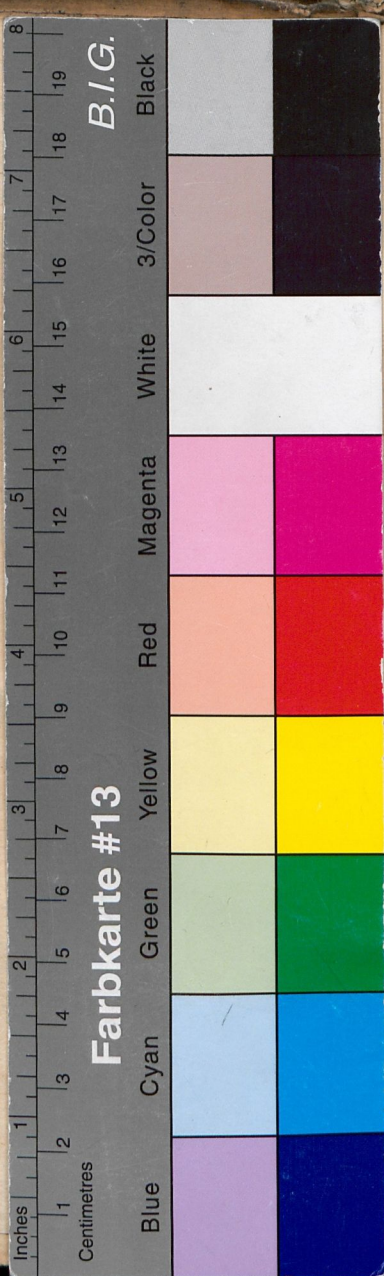
001 876 392

3

TA-506
(SA-21 fehlt)

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA,
DE
**ARTE SANANDI
PER MORBUM,**

Quam
AUSPICE DEO PROPITIO,
Et Consensu atque Auctoritate Gratiſſe Facultatis Medicæ,
IN ALMA REGIA FRIDERICIANA,
P R Æ S I D E
DN. D. MICHAELE ALBERTI,
SACR. MAJ. REG. BORUSS. AULICO ET CONSIST. MAGDEB.
CONSILIARIO, MED. ET PHILOS. NATUR. PROFES.
SORE PUBLICO ORDINARIO, ETC.
DECANO H. T. SPECTATISSIMO,

Domino Patrono, Præceptore ac Promotore suo, omni honoris cultu proſequendo,
PRO GRADU DOCTORIS
SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILE
GIIS DOCTORALIBUS LEGITIME IMPETRANDIS,
HORIS LOCOQUE CONSUEVIS,
ANNO MDCCXXXIX. D. XXVIII. SEPTEMBR.

PUBLICÆ AC PLACIDÆ ERUDITORUM VENTILATIONI SUBJICIET
A U C T O R
JOHANNES LISSOVINY,
NOBILIS HUNGARUS.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,
TYPIS JO. CHRISTIANI HENDELII, ACAD. TYPOGR.